

יום הולדת שש

ביום הרביעי האחרון הלכתי לפארק הלאומי ברמת-גן, כדי להשתתף בעצרת שנערכה לכבוד חודש ההולדת של בן-גוריון. הפארק היה כולו מלא צבעים ואורות, מנורות ססגוניות היו תלויות בין העצים, ותזמורת עליונות ניגנו בו מנגינות רוסיות. קניתי כרטיס-כניסה, התיישבתי לי במקום המסומן — וחיכיתי שהעצרת תתחיל. בדיוק בשמונה וחצי, בשעה הקבועה מראש, כבו האורות, המנחה עלה על הבמה וכירך את הקהל, שנענה לו בתשואות. אחרי שהוא אמר כמה דברי-פתיחה, הוא יצא מהבמה ובמקומו עלה בחגיגות האיש עם רעמת השיער הלבן על הראש. זה לא היה בן-גוריון, זה היה נואם, והיה לו משום-מה, קומקום על הראש. הוא נשא את נאוומו בשפה מאוד לא ברורה. זה נשמע כמו רוסית. חשבתי שזה מהבימה.

הנואם יצא, וסוף-סוף עלה לבמה האיש הזקן, עם השיער הלבן. בלי הקומקום על הראש, והוא לא נאם. הוא פשוט נעמד על הראש, לקול מחי-אות הכפיים הסוערות. בכל זאת זה לא היה בן-גוריון. זה היה מישהו

אחר. אחרי שהוא יצא, איש זקן, עם שיער לבן אחר נכנס, וגם הוא לא היה בן-גוריון. הוא חיכה כמה רגעים בשקט, עד שנכנסה לבמה גברת זקנה אחת, עם אף בולט, ושיער דליל, היא חיכה אל הקהל, וטיפסה על ראשו של הגבר, שלא היה בן-גוריון. זאת לא היתה פולה.

אחרי זה כבר לא היה בטוח אם בן-גוריון יגיע סוף-סוף, או לא יגיע. על הבמה עלה איש כסוף שיער, עם ספר ביד. הקהל מחא לו כפיים בהתלהבות חסרת מעצורים. האיש הרים את עיניו מהספר, ועשרה כלבים קטנטנים, לבושים במכנסים קצרים, עם שליקס, נכנסו בריצה לבמה, התיישבו סביבו, והוא התחיל לתת להם שיעור בחשבון. זה בטח לא היה בן-גוריון.

ברגעים אלה נוצרה בי משום מה הרגשה, שכל העצרת הזאת נראית קצת כמו קירקס. אבל כשלתוך הזירה נכנס בן-גוריון עצמו, כפי שהוא מתואר בקריקטורות, עם פנים של אריה, ורעמת שיער של אריה, וגוף של אריה. התברר לי שלא טעיתי. זה היה באמת קירקס. את העצרת עצמה העבירו ברגע האחרון מ-הפארק לקולנוע ארנון.

אהבה בכל השניות

בשנה הבאה יערך בארץ כינוס האספרנטו הבינלאומי. כשאלפי האספרנטיסטים ישבו בהיכל התרבות, וישוחחו ביניהם באספרנטו שוטפת, הם יחשבו אז על עוזר ברמן, ויגידו לעצמם ולחבריהם: "איזה בן אדם נהדר הוא! כלי-כך חכם, ומוכשר, וטוב-לב, וכמה שאנחנו אוהבים אותו, ומעריכים אותו! באמת, מגיע לו פרס

גדול מאוד." ועוזר ברמן ישמע את כל מה שהם יגידו, ואת כל מה שהם לא יגידו, ויהיה מאושר. כולם אוהבים את עוזר ברמן. אילו ידע עוזר רק עברית, היו אוהבים אותו רק בישראל. אבל כיוון שהוא יודע גם אספרנטו, הוא הופץ בכל העולם, וכל דוברי האספרנטו אוהבים אותו. ויודעים שהוא פעל רבות למען הפיכת שפתם לשפה השנייה במדינת ישראל, ושעכשיו הוא יוחם למען בול ישראל, הנושא עליו את תמונתו של ד"ר זמנהוף, יוצר שפת האספרנטו.

"כולם אוהבים אותי", הוא אומר בענווה, "בכל שפה כותבים עלי. אבל באספרנטו כותבים עלי הכי הרבה". הוא עצמו יודע שבע שפות, והמון שגיאות, וכשהוא מדבר, הוא אף פעם לא מדבר בשפה אחת בלבד. תמיד בשתיים יחד. "את קוראת את הג'רוזלם פוסט? לא? אם את רוצה להתקדם, תקני את הג'רוזלם פוסט. יש שם טור של ילדים, וילד אחד כותב: אנשים אנטליגנטים זה כלום. אני אוהב רק אנשים אדיביים. זה אני. אני אדיב. עוזר לכולם, ונותן לכולם. כולם יודעים את זה. הנה עכשיו קיבלתי במתנה שתי בונבוניורות, ואני לא לוקח אותם לעצמי. אני מביא אותן לאשתי.

"הנה קיבלתי לא מוזמן מכתב מהממשלה. נמישהו בממשלה. כתוב שם: עוזר ברמן הטוב והיקר. זה מהממשלה. את רואה. לעוזר ברמן הטוב והיקר. זה הממשלה כותבת לי."

ההכנות לקונגרס האספרנטו כבר בעיצומן, ואין מי שמתרגש מכך יותר מעוזר ברמן. "הר קונגרס זה יופי", הוא אומר, "לא רואים דבר כזה. יש המון מוזיקה. מיניסטרים באים ומדברים, ויש מוזיקה. ופרופסורים באים ומדברים עם מוזיקה, ואחר-כך כל אחד נפגש עם האנשים מהמקצוע שלו. אני נפגש עם העיתונאים. כי כותבים עלי בכל העיתונים."

יש לו תיק גדול, בתוך התיק רשומים כל מעשיו הטובים. הוא לא יוצא מביתו בלי התיק הזה, וכשמישהו אומר עליו משהו רע, הוא מוציא מיד את התיק ומוכיח שזה לא נכון. הוא התחיל ללמוד אספרנטו לפני המישים שנה. הוא הבין שהשפה הזאת יכולה להביא הרבה אהבה. "אם יודעים אספרנטו, אפשר לקבל הרבה מכתבים מכל העולם. הנה, אני קיבלתי מכתבים מסין. כותבים לי: מר ברמן האהוב מאוד. הנה מכתב מספרד כתוב כאן: מר ברמן היקר, הנה מארגנטינה: מר ברמן הנכבד."

קל מאוד ללמוד את האספרנטו. במשך שעת-יים לומדים את כל הדקדוק, ובמשך חודשיים יודעים את השפה על בורייה. זה עוזר מאוד בחיים. מי שלא יודע לקרוא בשפת אמו, יכול לקרוא באספרנטו. "יש הרבה ספרים. אפילו קו וואדים."

ואפשר אפילו לקרוא עיתונים באספרנטו. הם יותר טובים מהעיתונים האחרים. כי באספרנטו המאמרים קצרים. לא צריך לעייף את הקורא. אם כותבים מאמרים ארוכים, הוא זורק את זה באמצע.

חופץ מזה, מי שיודע אספרנטו, יכול לדבר עם אנשים בכל העולם. הוא עצמו נסע לחוף-לארץ ללונדון, ויכול היה לשוחח עם האנשים על נושאים שונים, בשפת האספרנטו.

על איזה נושאים? למשל על נושא האספרנטו, כי על נושאים אחרים האנגלים נוהגים לדבר באנגלית. הוא דיבר איתם על שפת האספרנטו, ועל האהבה שאפשר לקבל בשפה הזאת, ועל הכתבים. הצרה היא רק שרוב האנגלים לא הבינו אותו, כי הוא דיבר אליהם באספרנטו.

הערבים באים

הטנקים והאנטי-טנקים התפרסו בשטח. פגזי התותחים וצרורות-המקלעים כיסו את האוייב באש חיה, והארטילריה נתנה לו ריכוך ארטילרי. "יש הרוגים?" שאל המפקד מהטנק הראשון, והמפקד מהטנק השני הודיע בהכנעה שאין. "הכל דופק חמש חמש".

הקרב התנהל לפי תכנית הפעולה. התיאום בין האש והתנועה היה מדויק, האוייב החל לסגת, עד שפתאום התפרץ המפקד מהטנק השלישי בקריאות נואשות: "אמא, אורלי גנבה לי את הטנק שלי, תגידי לה."

זה היה יום-השיריון לילד. הוא נועד לכל הילדים שנולדו מאוחר מדי, ולכן עוד לא הספיקו להגיע לגיל צבא, ולהתגייס לחיל-השיריון, כמו האבא שלהם.

לכבוד יום השיריון הזה מילאו את גני התערוך

כה בטנקים ותותחים, מקלעים, ופוליס, שוקולדות ונשים מהוועד למען החייל. הילדים הקטנים שיחקו יום שלם בכל הדברים הללו, והיו מאושרים, לא פחות מההורים שלהם.

רבי-סרן אחד ישב על אחד הטנקים, וסיפר לבן שלו איך במיבצע-קדש הוא התקדם עם טאנק בדיוק כזה, וכשהאוייב הגיח מאחורי ה-גבעה הוא הדף אותו והרג אותו על המקום. "אבא שלי הרג את האוייב", התגאה הבן של האבא שלו בפני חברו.

"לא נכון, אבא שלי הרג את האוייב", התגאה בן אחר, שהאבא שלו ישב על הטנק הסמוך. ילד שלישי, שהאבא שלו ישב על טנק שלישי, התערב בוויכוח, והודיע לשניים הקודמים, שזה דווקא האבא שלו הרג את האוייב, וילדה אחת, שקוראים לה טל, אמרה שהאבא שלה

בכלל לא הרג את האוייב, ובגלל זה האוייב עוד חי.

אוכלוסיית הטנקים התחלפה. ההורים שישבו שם קודם לקחו את הילדים שלהם לבית-ההקשר, ולביתן הקליעה למטרה, והורים חדשים, עם ילדים חדשים, הגיעו למקום. "תן לי קצת", ביקש רבי-סרן אחד מבנו, "אני אראה לך איך משתמשים בזה. מחזיקים את זה ככה. מושכים כאן. לוחצים כאן. אתה רואה, תשים לב."

"אבא, תקנה לי טאנק כזה", ביקש הילד, "אני רוצה להרוג את איר".

"אז אתה רואה", המשיך האבא, "אתה לוחץ כאן, ומושך כאן, ומסובב כאן. תשים לב, אחר-כך לא תדע."

"אבל אם עושים ככה, אז זה יכול להרוג את יאיר?" שאל הבן בחוסר-אמון.

האבא התחיל להתרגז, ואמר לבן שלו, בכעס, שהוא יסתכל ויקשיב יפה, או שהוא לא יידע. שני ילדים עמדו ליד טנק אחר, והתווכחו. לאבא של מי יש יותר מדליות, לילד אחד היה פרצוף מלא שוקולד, ולילד השני היה פרצוף מלא וופלים. "לא נכון, לאבא שלי יש יותר מדליות", הם אמרו האחד לשני.

וכשהאבא של האחד בא לנקות את הבן שלו מהוופלים, והאבא של השני בא לנקות את הבן שלו מהשוקולדות, התברר באותה ההזדמנות, שבאמת לשניהם יש שתי מדליות, על שתי חול-צות מבריקות, רק שהחולצה של האחד היתה מלוכלכת בוופלים, והחולצה של השני היתה מלוכלכת בשוקולד.

"אתה רואה", אמרו הילדים האחד לשני, "אמרת לי שיש לו שתי מדליות."

הוויכוח נמשך, התותחים המשיכו לירות, וה-נשים מהוועד למען החייל המשיכו לחלק לילדים וופלים ושוקולדות. ילד אחד שאל את האבא שלו למה לוועד למען החייל יש בטן כזאת גדולה. האבא שלו השתיק אותו בבושה.

ילד אחד עמד ובכה. נאבד לו האבא שלו, והוא לא זכר איך הוא היה נראה. "הוא היה כזה עם בגדים של הצבא", הוא אמר. אבא כל האנשים בשטח היו כאלה עם בגדים של צבא.

השעה התחילה להיות מאוחרת. הילדים לא רצו ללכת הביתה, הם רצו להישאר על הטנקים. ניגשתי אליהם, כדי לברר מה הם יהיו כולם, כשהם יהיו גדולים. התברר לי שכשהם יהיו גדולים הם יהיו חיילים, ויסעו על טנקים, ויעשו מלחמה עם הערבים.

מי זה הערבים? "הערבים זה כאלה שלובים שים כפיות", אמר ילד אחד. "הערבים הם ערבים", הביע את דעתו ילד אחר. "הערבים זה האוייבים שלנו", אמר ילד אחר. אבל הילד ש-שיכנע את כולם, היה יעקוב, בנו של אורח עובד-צבא. "הערבים", הוא אמר, "זה אלה ש-באים ולוקחים בשק שלהם את מי שלא גומר לאכול מהצלחת."